

Een aangrijpend transport

Op 19 juli zit het derde peloton van de Alfa compagnie in Busovaca in de wacht-en onderhouds week. De twee weken relatieve rust worden echter al op maandag ruw verstoord. Het bataljon heeft het plotselinge verzoek gekregen om een transport naar Fojnica te verzorgen. Daar moeten medicijnen en voedsel naar een ziekenhuis worden gebracht. Het konvooi is niet gepland, en omdat er al een maximale capaciteit aan voertuigen op de weg zit, moet het viertonnerpeloton onverwachts op pad. Vooral de viertonners zijn geschikt om in de kleine plaatsjes te lossen. Het blijkt geen normaal ziekenhuis te zijn waar de rit naar toe gaat. Ook wordt het geen gewoon transport.

Het is maandagmorgen. De konvooien zijn reeds vertrokken. Plotseling komt de radio tot leven in de "operations room" van het transportbataljon. Het is BH-command in Kiseljak. Of er snel een aantal trucks opgehoest kunnen worden voor een ritje naar Fojnica. Dat plaatsje zegt de mannen wel iets, het ligt zo'n twintig kilometer van Busovaca. Al eens eerder zijn er transporten geweest. Generaal Morillon bezocht Fojnica nog op 30 juni. Hij was onder de indruk van de samenwerking tussen Moslims en Kroaten. Sterker nog, hij noemde het één van de laatste stukjes Bosnië waar nog echt vrede heerste. Drie dagen later gaat het al fout. Mortier en artillerievuur mobiliseert de troepen en de gevechten breken ook daar uit. Na ruim twee weken van strijd komt het plaatsje in Moslim handen. Het blijft er echter onrustig. Met die gegevens in het achterhoofd neemt de staf toch snel een beslissing. Het derde peloton van de Alfa compagnie zit weliswaar in de wacht- en onderhoudsweek maar kan vast een paar voertuigen en chauffeurs missen. Vijf viertonners vertrekken uiteindelijk onder leiding van de commandant van de Alfa compagnie naar Kiseljak. De rest van het peloton blijft met de PC, luitenant Marie-Louise Janssen, achter in Busovaca. Normaliter neemt de rit naar Kiseljak maar een half uurtje in beslag vanuit Busovaca. De directe route zit echter potdicht door enkele roadblocks. Daarom wordt er na het laden in het warehouse van Zenica omgereden via Kakanj en Visoko. In Kiseljak aangekomen blijkt

dat niet alleen de Canadese pantserwagens op het "crash transport" wachten. Ook wagens van UNICEF, de UNHCR en Artsen zonder grenzen sluiten aan. Helemaal achteraan personenauto's van de pers. Zij weten al meer over het doel van de rit.

Gesticht

Onze mensen horen pas later dat een Canadese patrouille de dag voor het transport in Fojnica is geweest. Dat was de eerste maal sinds de strijd in het plaatsje is opgelaaid dat de VN er een kijkje komt nemen. De patrouille bereikte twee ziekenhuizen voor geestelijk gehandicapten. Het ene is ingericht voor volwassenen en het andere voor kinderen. Ze troffen er een enorme bende aan. Het personeel van de gestichten is gevlucht of kan niet komen wegens de gevechten. Het hospitaal van Drin ligt midden in de frontlinie. 230 kinderen liggen al dagen, zonder enige vorm van verzorging, om te komen in hun eigen vuil. De paar volwassen patiënten die ook in Drin verblijven zijn niet in staat om iets te doen met het aanwezige voedsel en de schone lakens en kleren die in de kast liggen. Daarom wordt de volgende dag deze hulpactie opgestart. De pers ruikt ellende, dus nieuws. Onze jongens beseffen pas wat er gaande is wanneer ze het gesticht bereiken. 'We dachten dat we gewoon wat goederen gingen lossen en daarna weer wegwezen,' vertelt soldaat Heemskerk. 'Pas toen we aankwamen, zagen we dat het om een gesticht ging.' Sergeant Hay Geurts is één van de eersten die naar binnen gaat. 'Het is onbeschrijfelijk wat we daar aantreffen. Je liep tegen een afschuwelijke geur van braaksel, urine en vervuiling op. De uitwerpselen zaten letterlijk tegen de muren. Hij besloot weer naar buiten te lopen en de mannen van het transportbataljon in te lichten. 'Ik heb ze gezegd dat ze mondkapjes en latex handschoenen aan moesten trekken voordat ze naar binnen zouden gaan.'

Schokkend

Toch blijft het schokkend wanneer ze eenmaal het gebouw inlopen. Soldaat Heemskerk is, net als meer chauffeurs van dit transport, amper twee weken in Bosnië. En dan dit. 'De mensen waren naakt en uitgemergeld. Kleine kinderen

konden niet uit hun bedjes komen en lagen in hun eigen viezigheid. Dat was heel aangrijpend' zo probeert hij duidelijk te maken wat hij gezien heeft. Eén kind heeft de ontbering niet doorstaan. Het gebouw is te smerig om er de goederen te kunnen lossen. Terwijl medisch personeel van de hulporganisaties zich op de verzorging van de patiënten werpt, maken de Nederlanders de losruimtes schoon. Dan pas kunnen de medicijnen worden uitgeladen. Het voedsel laat men in de viertonners liggen. Het is niet direct noodzakelijk; er ligt nog het een en ander in het hospitaal. Daarnaast is het risico van plundering te groot. Onze jongens nemen geen genoegen met het schoonmaken van de losruimtes. Ze starten een grootscheepse schoonmaakactie. Snel wordt begonnen met het reinigen van de begane grond, dan de eerste etage. Lakens worden uit kasten gehaald en als dweil gebruikt. Met veel zeep en emmers water voeren de mannen het smerige werk uit. Dat moet tussen de patiënten door gebeuren. Die willen hun vertrouwde omgeving niet verlaten, zelfs niet voor een paar minuten. Om tien uur 's avonds vertrekt het konvooi pas weer. Zonder escorte. Deze blijft achter om het hospitaal te bewaken terwijl de hulporganisaties doorgaan met hun werk. Kapitein van Endhoven is onder de indruk van zijn mannen. 'Zonder te zeuren hebben ze urenlang keihard gewerkt. Het was zelfs redelijk schoon toen we eenmaal vertrokken' Later geeft hij nog commentaar voor de NOS televisie. De wereldpers heeft zich op de lijdende kindertjes van het Drin hospitaal gestort. Op veel zenders zijn de mannen van het transportbataljon te zien. Dat ze op de televisie worden aangeduid met 'De Canadezen' is niet zo erg. Het gaat niet om de eer, het gaat om het gevoel. Of, zoals één van de mannen later verwoord: 'Natuurlijk is het een zeer aangrijpende ervaring. Maar ik heb nu wel het gevoel dat ik echt iets heb gedaan, dat ik echt iets heb betekend voor de mensen die het slachtoffer zijn van deze waanzinnige oorlog.'

Van de redactie: Door het op het laatste moment binnenkomen van dit artikel, konden wij helaas geen foto's plaatsen. Wij wilden U echter dit actuele verhaal niet met vertraging brengen.